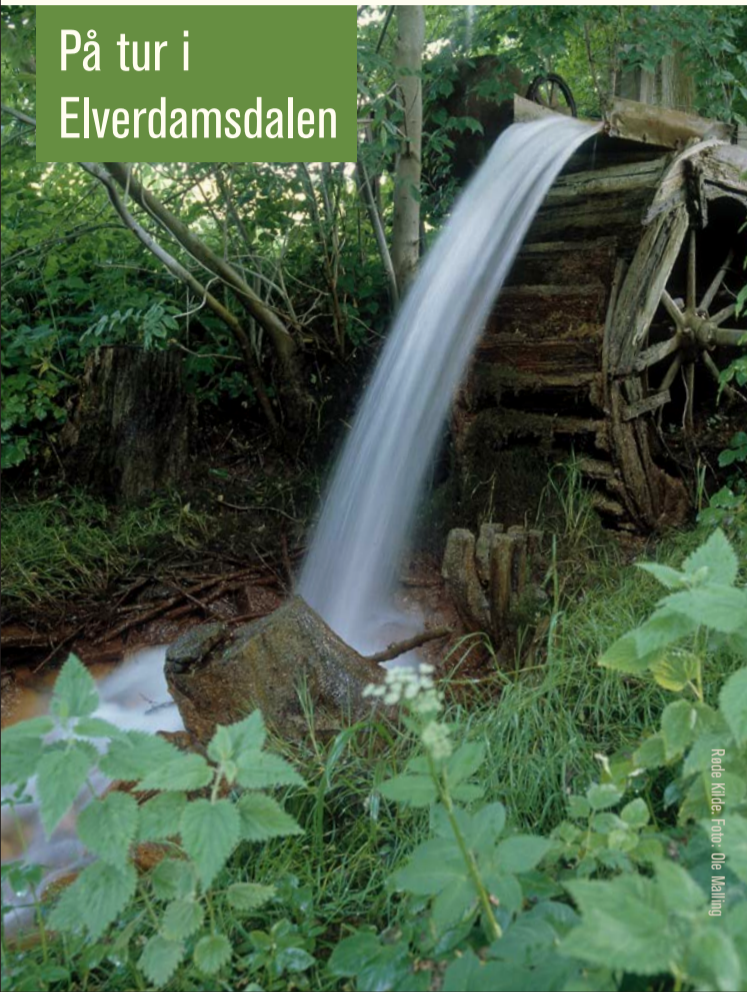

ROSKILDE MUSEUM TADRE MØLLE

På tur i Elverdamsdalen

Røde Kilde Foto: Ole Malling

Geologien

Landskabsdannelse

Elverdamsdalen og Isefjorden er for omkring 15.000 år siden dannet af smeltevand fra den store gletcher- og død-isformation, der i slutningen af sidste istid lå i området syd for Hvalsø. Dalen løber i sin sydligste del i en stejl og snæver ådal, men ved landsbyen Soderup vider dalen sig ud i et bredere dalførløb ud mod Isefjorden.

Kilder 1 2

Højt på Elverdamsdalens sider ligger store grundvandsdepoter, der er under højt tryk. Trykket bevirker, at grundvandet bryder frem som kilder, men de fleste af kilderne i dag er rørlagte. Dalens største kildefelt, Røde Kilde 1 på vestsiden af dalen er dog stadig aktiv. Med sin imponerende vandføring på 3000 l/min. er kilden Sjællands vandrige kilde. Ved kilden er anlagt et "Spør i landskabet", hvor man kan få særskilt folder. På Tadre Møllens eng 2 ses også et par mindre aktive kilder – se trampestisfolder på møllen.

Kildekalk og frådsten 3 2 13

Kilderne har i årtusinder aflejret kildekalk i tykke lag på siderne og i bunden af dalen. Kalken er blevet brudt til kirkebyggerier i 1100-tallet (frådsten) og som jordbrugskalk helt op i 1960'erne. Sonnerup Kirke 3 er et fint eksempel på en frådstenskirke og i Vintre Mølle vest herfor kan man se det store frådstensvandfald 13. Ved Tadre Mølle 2 er der, som det eneste sted i landet åbnet et nyt frådstensprofil – se trampestisfolder på møllen.

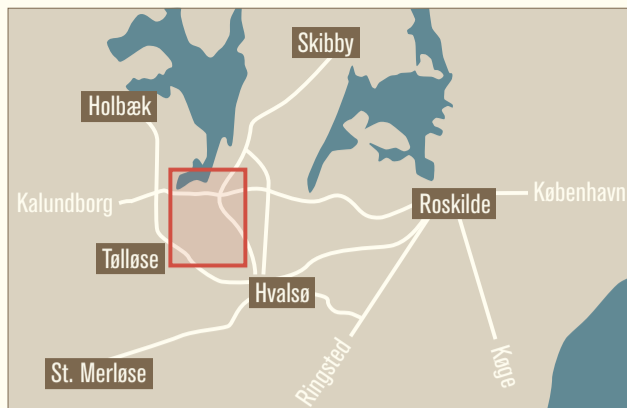

Frådstensvandfald

Sonnerup Kirke

Foto: Ole Malling

Praktisk

Denne folder guider dig på tur ud i den smukke og spændende Elverdamsdal, der er rig på både natur- og kulturoplevelser. Smeltevandsdalen rummer både unikke geologiske emner og spændende kulturmiljøer. Besøg Sjællands største kildefelt ved Hesle Mølle eller læg vejen forbi Tadre Mølle, hvor man kan opleve den sidste vandmølle i dalen og se udstillingen om dalens kilder, kildekalk og spændende vandmøllehistorie. Læs om møllens åbningstider og særarrangementer på www.roskildemuseum.dk.

Offentlig færdsel

Man må gå eller cykle på alle skovstier og markveje, men vis hensyn, da alle arealer i dalen er privatejede. Vær opmærksom på, at skovene, ved særlig skiltning kan være lukkede på grund af jagt. Hunde skal holdes i snor, og ridning er kun tilladt med ejers tilladelse.

Udgivet med støtte fra
Friluftsrådets Tips- og Lottomidler

Roskilde Museum

Tadre Mølle

Tadre Møllevej 23 · Hvalsø

www.roskildemuseum.dk/tadre

Design og infografik: Mette Secher

Naturen

Landskabsfredninger 4 5

Elverdamsdalen rummer en lang række fint bevarede natur- og kulturmiljøer og dalen er i dag omfattet af betydelige godsfredninger omkring godserne Sonnerupgård 4, Aastrup 5 og Ryegård (udenfor kortet). Fredningerne skal bl.a. sikre og bevare godsernes store landskabelige værdier, og fredningskendelsen for Aastrup Gods tillægges tillige de store kildekalkforekomster stor naturvidenskabelig og formidlingsmæssig værdi.

Elverdamsdalen

Foto: Ole Malling

Egernæs 12

Ved Elverdamsåens udløb ved Tempelkrogen ligger halvøen Egernæs. Halvøen er, sammen med det inderste af Tempelkrogen udpeget som Natura 2000 – område. Den nordlige del af Elverdamsdalen er inddæmmed i 1950'erne. Parkér på p-pladsen i Ordrup og gå en tur ad den smukke Fjordsti langs Isefjorden.

Biologiske interesser

Der er i øvrigt også knyttet store biologiske og ornitologiske interesser til Elverdamsdalen. Floraen er flere steder meget artsrig og er præget af den stærkt kalkholdige bund. Elverdamsåen og Taderød Bæk er tillige et naturvidenskabeligt interesseområde på grund af en sjælden renvandsfauna og optimale gydeforhold for laksefisk. Afhængig af vandtemperaturen kan man i perioden oktober – februar være heldig og opleve de store havørreder gå op i åerne for at gyde. Elverdamsdalen rummer tillige en stor bestand af rovfugle og fiskehejrer.

Broer og vandmøller

Broer 8 9 10

Sidst i 1700-tallet foregik der et betydeligt vejbyggeri i Danmark. Hvor vejene krydsede større vandløb blev der bygget solide granitbroer og ofte anvendte man sten fra omegnens dysser og jættestuer. Flere af granitbroerne i Elverdamsdalen er fredede og dermed bevarede. Adgangen til Skyttebro 8 gives fra Tadre Møllens trampesti, Røde Bro 9 fra Aastrup park og Kragebro 10 fra p-pladsen ved Elverdamskroen.

Skyttebro

Foto: Ole Malling

Vandmøllerne 2 11

I Elverdamsdalen har der siden tidlig middelalder ligget 18 vandmøller, hvoraf mange stadig var aktive i begyndelsen af 1900-tallet. Tadre Mølle 2 er i dag den eneste bevarede mølle. Kun enkelte andre steder eksisterer møllebygningerne endnu. I Vintre Mølle 11 er der stadig lidt at se på Øverste og Nederste Vintre Møller. Se yderligere information her.

Se yderligere informationer om

Tadre Mølle: www.roskildemuseum.dk

Røde Kilde: www.spor.dk og www.hestemoellegaard.dk

Sonnerupgård Gods: www.sonnerupgaard.dk

Aastrup Gods: www.aastrupkloster.dk

Fjordstien: www.naturstyrelsen.dk/Fjordstien5

Munkevejen: www.munkevejen.dk

Oldtidshøje og herregårde

Oldtidshøje og hulveje 6 7 14

I den nordlige del af Aastrup Skov, i skovparten Hestehaven, ligger der, afgrænset af jorddiger mange gravhøje, antagelig fra ældre bronzealder. De to mest markante høje er Sneglehøj og Kighøj 6. I området er der tillige registreret gamle veje og agersystemer. Langs Aastrupvej, fra Landevejen og mod syd, findes stadig et helt system af gamle hulveje 7 bevaret. Besøg tillige gruppen af oldtidshøje 14 i Ordrup Skov.

Sonnerupgård Gods 4

Sonnerupgaard omtales første gang i 1341. I 1600-tallet ejede godset omtrent hele Hvalsø og Soderup Sogn. De oprindelige bygninger brændte i 1731. Et menneske døde i branden, og siden har man kaldt det gamle voldsted "den brændte grav". Broen over den 20 meter brede vandfyldte voldgrav giver adgang til voldstedet. I gårdens bygninger drives i dag hotel- og kursusvirksomhed.

Sonnerupgård Gods

Aastrup Gods 5

Aastrup Gods historie kan føres tilbage til 1400-tallet. Frederik d. 6.'s søn, lensgreve Frederik W. Dannemand ejede godset i årene 1842-1888. I dennes testamente blev det bestemt, at der skulle oprettes et verdsligt kloster og bolig for ugifte kvinder af Dannemands egen slægt og hans hustruers. I 1928 åbnede her det sidste kloster i Danmark og virkede som sådan indtil 1988, hvor fundatsen blev ændret. Fra syd er Aastrup park og Dyrehave åben for offentligheden. Se yderligere information her.

- Fjordstien og Munkevejen
- Grusveje, til fods og cykel
- - - - Stier, kun til fods
- i Information
- P Parkering
- ⌘ Museum
- ⌒ Gravhøj
- ▲ Camping
- 2 Se beskrivelse på kortets bagside

Bemærk: Skovene er privatejede og færdsel må kun foregå på veje og stier.

Isefjord
Egernæs 12
Tempelkrogen
Dæmning
Ordrup Skov
Oldtidshøje 14
Vintre Mølle 11
Frådstensvandfald
Kirke Sonnerup Kirke 3
Kirke Sonnerup
Ordrup
Ordrup gade
Elverdamsvej
Holbækmotorvejen
Marup
Roskildevej
Kragebro 10
Elverdamskroen
Landevejen
Skomagerkroen
Oldtidshøje
Sneglehøj 6
Kighøj
Hestehaven
Hulveje 7
Vennelyst
Akanthavevej
Vester Saaby
Røde Kilde 1
Hesle Mølle
Dyrehaven
Aastrupvej
Aastrup 5
Rødebro 9
Åstrup Skov
Koskov
Munkevejen
Tølløse Station
Tølløse
Soderup
Soderup Kirke
Skyttebro 8
Tadre Mølle 2
Taderød Skov
Tadre Møllevej
Jydeskov
Tadregård
Enghaveskov
Sonnerupskov
Sonnerupgaard 4
Nørre Eskilstrup